

geWOON ANDERS

• VERENIGING GEMEENSCHAPPELIJK WONEN • JULI 2019

Woongemeenschap 'Kalkbreite' in Zürich

Nederland woongroepenland - nu en toen ook

Besmet met een ongeneeslijk virus

INHOUD

- 02** Nederland woongroepenland - nu, maar ook vroeger al
- 05** 'Kalkbreite' in Zürich
- 08** Collumn:
De koelkast van de burens
- 09** Het projectplein en de pik-nik tafel
- 12** Gehoord-Gezien-Gelezen
- 13** Besmet met een ongeneeslijk virus

Colofon

'Gewoon Anders' is het blad van de Vereniging Gemeenschappelijk Wonen

Abonnementen en losse nummers

Zie info achterflap
Voor een proefnummer mail naar info@gemeenschappelijkwonen.nl

Redactieadres

Oosterweg 2c
1968 KN Heemskerk
Mail: redactie@ga.nl

Redactie

Anna Dijkhuis
Heleen Toet
Flip Krabbendam
Co Aaij

Foto voorpagina

Woongemeenschap Kalkbreite

Vormgeving

Tessa & Co Aaij

Druk

Drukkerij Pasklaar te Sittard

Nederland WOONGROEPENLAND - nu, maar ook vroeger al

Pioniers van eind 19-de eeuw – Het Walden van psychiater/schrijver Frederik van Eeden en de Kolonie van de Internationale Broederschap

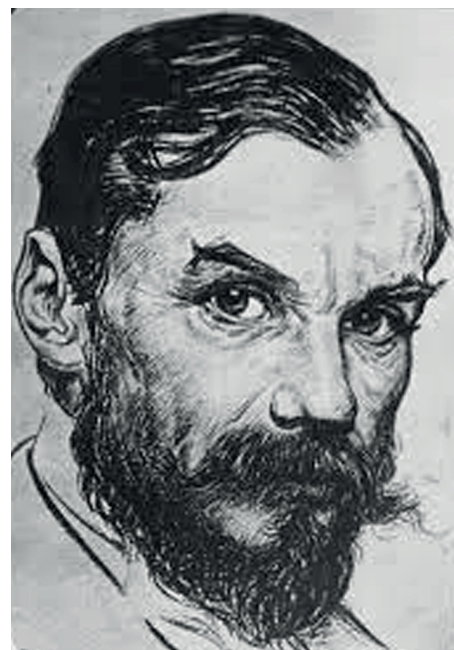
Is Nederland een bij uitstek woon-groepenland? Je zou het wel zeggen. In ieder geval sinds de tijd dat bijvoorbeeld alle nieuwbouw in Amsterdam voor 2 procent uit woongroepen moest bestaan en er alleen daar al zo'n 200 woongroepen zijn.

In GA 132, vorig jaar, schreven wij over de pioniers van STUT-Consult, het 'fenomeen' woonvereniging, dat in de jaren 70 uitging van leef-woon-werk groepen in Nijmegen, vormgegeven door notaris Rieter en de mensen van Stut, die voor de financiering door de banken zorgden. Nu zijn er 180 woonverenigingen (groepen met gemeenschappelijk eigenaarschap) in Nijmegen. Een leefgemeenschap duidt op veel gezamenlijkheid en zouden wij nu waarschijnlijk eerder een commune noemen.

Met het woord commune is nu informatie te vinden over twee idealistische initiatieven in Het Gooi: Het Walden van psychiater/schrijver en wereldverbeteraar Frederik van Eeden in Bussum en de Kolonie van de Internationale Broederschap in Blaricum, opgericht door Professor van Rees.

Frederik van Eeden en zijn Walden

Frederik van Eeden, de schrijver van het boek De Kleine Johannes en Van de Koel Meerden des Doods, is de meest bekende persoon. Veelzijdig, een sociaal hervormer en redacteur van het literaire tijdschrift De Nieuwe Gids Hij werd geïnspireerd door de Amerikaanse Henry D. Thoreau die in 1854 een boek schrijft over hoe hij een jaar lang zo eenvoudig mogelijk wil

Frederik van Eeden

leven in een zelfgebouwd huisje, bij een meer genaamd Walden Pond. Van Eeden koopt in 1889 voor veel te veel geld het landgoed Groot Cruysbergen in Bussum aan en vestigt daar een 'socialistische kolonie', tevens rustoord voor psychiatrische patiënten, en noemt het Walden. Hij ging daar in een hutje wonen, zijn vrouw en kinderen bleven in de villa op het terrein wonen. In het begin beschrijft van Eeden de bewoners - die hij zelf geworven heeft - met een zekere spot:

'Een arme schilder met een groot gezin die goedkoop wou wonen om te schilderen, overwerkten en zenuwlijders die buitenlucht nodig hebben, een 'mislukt genie' met veel welsprekendheid, verheven gedachten, schulden en weinig werkkraft, arme boerenknechten die de eenvoud hier al rijkdom

vonden, schoften die op andermans kosten dachten te komen luieren, en - 't ergste van alles – sociale fanatici waarvoor zij bereid waren anderen op te offeren'.

In 1901 bestaat de groep al uit 40 personen waaronder 20 kinderen. Er is akkerbouw, groententeelt, er zijn kippen en bijen. Geen echte leider; de besluitvorming is gezamenlijk. In dat jaar wordt samen met de Internationale Broederschap de Vereniging van Gemeenschappelijk Grondbezit opgericht.

Frederik van Eeden hield spreekbeurten in het hele land om zijn filosofie te promoten. Dat lukte niet altijd. Al vanaf het begin werd Walden beschimpt en bespot. Kranten schreven over 'keuterboerderijtjes' en het 'kwakzalverplan' van van Eeden.

Kranten schreven over 'keuterboerderijtjes' en het 'kwakzalverplan' van van Eeden.

Walden werd vooral een toeristische attractie. Mensen uit de stad kwamen kijken hoe de beroemde schrijver Frederik van Eeden het rooide met zijn vegetariërs, geheelonthouders, kunstenaars, vrijgevochten arbeiders en psychiatrische patiënten.

De grond was arm en niet geschikt voor de teelt van groenten. Niet iedereen stak zijn handen uit. Walden werd later omgevormd tot een verbruikers-coöperatie en Frederik van Eeden besteedde al zijn geld aan de woon-groep; ging zelf ook met een handkar de buurt in om de landbouw-producten te verkopen. Maar het kon niet voorkomen dat geleidelijk aan steeds meer mensen de woongroep verlieten, tot in 1907 Walden failliet gaat.

De Kolonie van de Internationale Broederschap te Blaricum - de Christen-Anarchisten

In dezelfde tijd dat Frederik van Eeden zijn Walden begon, in 1898, was er in Blaricum een opmerkelijke leefgemeenschap opgericht: De Kolonie van de Internationale Broederschap. Op-

Kolonisten van Walden (1900)

De Kolonie van de Internationale Broederschap

Kolonisten aan het werk in het veld

DE PIONIER.

Weekblad ter bespreking van Binnenlandsche Kolonisatie.

ORGAAN VAN DE VEREENIGING GEMEENSCHAPPELIJK GRONDBEZIT

Vereniging voor Gemeenschappelijk Grondbezit 'De Pionier'

merkelijk, want de bewoners probeerden vanuit christelijke beginselen een ideale samenleving te vormen die zich over de vijandige buitenwereld moest uitbreiden. Ze woonden op communistische wijze in een gemeenschappelijk huis, waren vegetariërs en voorstanders van een vrij huwelijk, gebruikten geen alcohol en tabak, en ageerden tegen het militarisme en de kapitalistische samenleving.

In de overwegend katholieke dorpsgemeenschap Blaricum viel de woongroep uit de toon: die mensen liepen op blote voeten in sandalen en waren, ook op zondag, in werkkleed gekleed, aan het werk. De dorpelingen noemden hen minachtend 'rooien' en 'plantenvreters'. Toch veroorzaakten de tegenstellingen aanvankelijk geen moeilijkheden. Maar toen de kolonisten bij de grote spoorwegstaking van 1903 de kant van de stakers kozen, werden er ruiten ingegooid en brand gesticht. Die ongeregelde leidden tot het einde van de leefgemeenschap.

De grote inspiratiebron van de kolonie was de filosofie en levenswijze van de Russische schrijver en graaf Lev Tolstoj

De grote inspiratiebron van de kolonie was de filosofie en levenswijze van de Russische schrijver en graaf Lev Tolstoj, de zoon van een rijke, adellijke grootgrondbezitter. Tolstoj gaf zijn geld weg en ging op het landgoed - net als de anderen gekleed in een grijze kiel - werken en wonen met zijn vroegere

arbeiders. Zijn invloed was groot. Duizenden Russen en niet-Russen werden zijn leerlingen en stichtten Tolstojaanse woongemeenschappen.

De Internationale Broederschap in Blaricum kwam tot stand door Professor Jacob van Rees, die onder invloed van de geschriften van Tolstoj religieus-anarchist was geworden. Hij gaf 9 ha landbouwgrond en 1 ha hakhout aan de kolonie om te bewerken, maar bleef zelf in zijn villa in Laren wonen. Het leven in de woongroep was hard. De grond was moeilijk te bewerken, niet geschikt voor het verbouwen van groenten, waar de bewoners van moesten leven.

De Vereniging voor Gemeenschappelijk Grondbezit

De Blaricumse kolonisten en de medewerkers van hun drukkerij 'Vrede' speelden een belangrijke rol bij de oprichting van de Vereniging voor Gemeenschappelijk Grondbezit, de G.G.B. De grondlegger, Frederik van Eeden, had al eerder geschreven over het oprichten van een bond 'waarin allen konden samenwerken die gemeenschappelijk grondbezit nastreefden'. Men werd het eens over een algemene doelstelling: 'mede te werken door woord en daad tot het terugbrengen van den grond in gemeenschappelijk bezit, ter bevrediging van het rechtsgevoel, tot gezonde ontwikkeling van alle delen in de samenleving en tot leniging van armoede en pauperisme. De vereniging gaf ook een blad uit, De Pionier.

Wat hebben ze in Blaricum tot stand gebracht?

In de korte periode van hun bestaan heeft de Internationale Broederschap

veel gedaan: Behalve genoemde G.G.B. vereniging, kwam er een eigen drukkerij, het blad 'Vrede' dat daarmee het begin van de vredesbeweging vorm gaf; een broodfabriek heeft het nog lang volgehouden; en ze stichtten hun eigen, 'Humanitaire' school. Er werden statuten opgesteld waar veel woongroepen nu jaloers op zouden zijn: Besluitvorming gaat met algemene stemmen en: Bewoners moeten de statuten en het huishoudelijk reglement bij ontvangst ondertekenen!

Conclusie

Hoewel de religieuze en de socialistische kolonisten gemeenschappelijke idealen hadden, bleek een radicaal christendom niet te verenigen met de socialistische ideeën. Het leidde in de Blaricumse groep tot ernstige conflicten en heftige discussies. De socialisten wilden strijd voor een betere positie van de arbeiders, de christen-anarchisten streefden naar een samenleving waar men in liefde met elkaar zou samenleven. Andere moeilijkheden was de al genoemde slechte landbouwgrond, het gebrek aan vakkennis en het voortdurend geldgebrek.

De beide Gooise kolonies gingen ten onder, maar vooral de christen-anarchisten bleven nog lang hun idealen uitdragen in diverse tijdschriften, tot in de jaren 20 en 30 van de 20-ste eeuw.

HT

- *Utopia – Het Walden van Frederik van Eeden*
- *Maria W.J.L. Boersen – De Kolonie van de Int. Broederschap in Blaricum, Hiostr. Kring Blaricum 1987*

'Kalkbreite' in Zürich

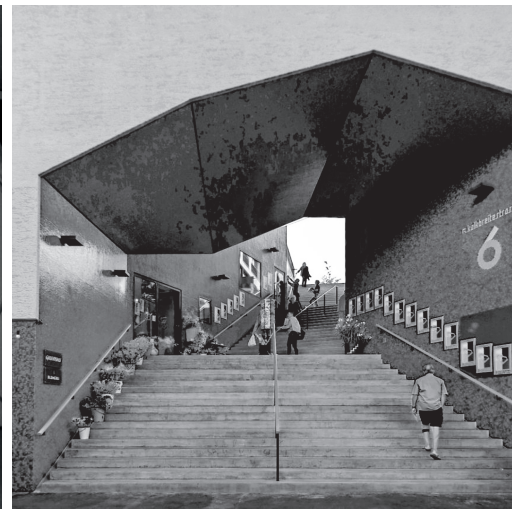
'Kalkbreite' in Zürich

De gemeenschappelijke daktuin

Een clusterkeuken

Trappartij naar de daktuin

In deze serie wil ik nagaan hoe projecten voor 'gemeenschappelijk wonen' op verschillende manieren zijn vormgegeven. Dit om bewoners die een nieuw project willen opzetten te informeren en inspireren. Hierbij zal ik kijken naar de:

- schaalniveaus en voorzieningen
- bewonersgroep
- ontsluiting
- aansluiting met de buitenwereld

Ook zal ik ook aandacht besteden aan 'extra's': kwaliteiten die niet altijd gevraagd worden maar die evengoed een bijdrage kunnen leveren aan deze woonvorm.

Algemeen Ontwerp:

Müller Sigrist Architekten. Het project Kalkbreite bestaat uit bijna 100 wooneenheden en appartementen, gebouwd bovenop een grote tramre-

mise, midden in Zürich. Het is niet opgezet door toekomstige bewoners, maar bij de voorbereidingen waren 50 bewoners een aantal deskundigen betrokken. Müller Sigrist Architecten zocht voor dit project voor een goede mix van voorzieningen en verschillende woontypologieën. Het gebouw werd in 2014 opgeleverd.

Schaalniveaus en voorzieningen

Voor het project als geheel zijn er een

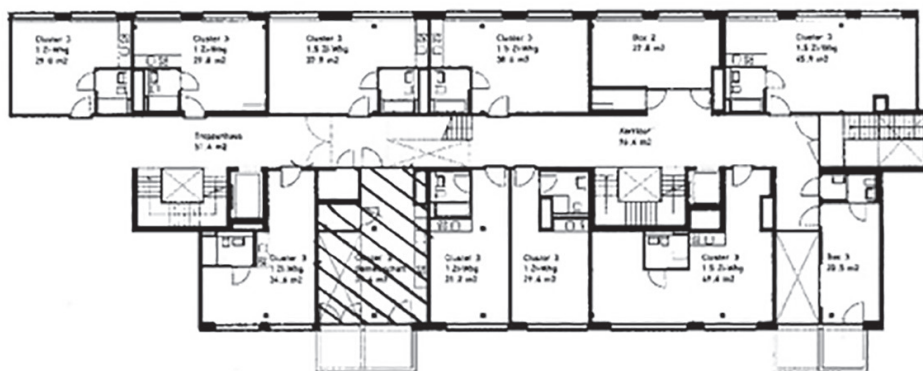
grote daktuin met aanliggend caf etaria, een wasserette en verschillende werkruimten voor bewoners.

In project is voorzien in een paar lagere schaalniveaus. Zo zijn er ‘clusters’ van tien kleine woningen, uitgerust met een eetkeuken, een badkamer, een logeerkamer en soms een werkruimte. Deze woningen te klein voor mensen met kinderen.

Gezinnen kunnen wel terecht in het zogenaamde ‘Grosshaushalt’: een groep van twintig woningen, voor totaal vijftig personen, die is voorzien van een woon- en eetruimte en een professionele keuken. Hier heeft men koks in dienst die maaltijden verzorgen. Maaltijden die ook door bewoners van andere woningen kunnen ophalen. Dan is er nog een woongroep voor jongeren van 16 tot 25 jaar en een pension van tien kamers.

Bewonersgroep

Aan de differentiatie van woningen en gemeenschappelijke voorzieningen is af te lezen dat het project bedoeld is voor ‘iedereen’. Voor jong en oud, en voor verschillende soorten huishoudens. In deze opzet zijn de gezinnen bij de gezinnen geplaatst (in de Grosshaushalt) terwijl ook de kleine huishoudens bij elkaar zijn geplaatst (in de clusters). Ook jongeren van 16 tot 25 jaar hebben hun eigen groep. Is dat gunstig voor de onderlinge betrokkenheid, of is de samenstelling van deze lagere schaalniveaus misschien wat te eenzijdig? Misschien kunnen we hier vertrouwen op de integrerende werking van de voorzieningen voor het hele project.

Een cluster met (gearceerde) keuken

Ontsluiting

Gemeenschappelijke voorzieningen werken het beste als ze ‘in de loop’ liggen, als de ontsluiting de reeks van sociale niveaus volgt en contact houdt met deze voorzieningen.

De ontsluiting begint aan de korte zijde van het gebouw, met een monumentale trappartij die de buitenwereld verbindt met de gemeenschappelijke daktuin. Hier bevindt zich een speelruimte voor kinderen, een ‘parkje’ en het cafetaria met terras.

Naast het cafetaria bevindt zich de toegangshal die is voorzien van brievenbussen, bellenborden en een informatiebalie. Doordat de route van de ontsluiting vanaf de trappartij over een hoekje van de daktuin naar de hal leidt, kunnen bewoners kennis nemen van de gemeenschappelijke activiteiten op de daktuin, zonder deze te hoeven doorkruisen en te storen. Zo ligt de daktuin ‘in de loop’, zonder door deze ‘loop’ te worden gestoord.

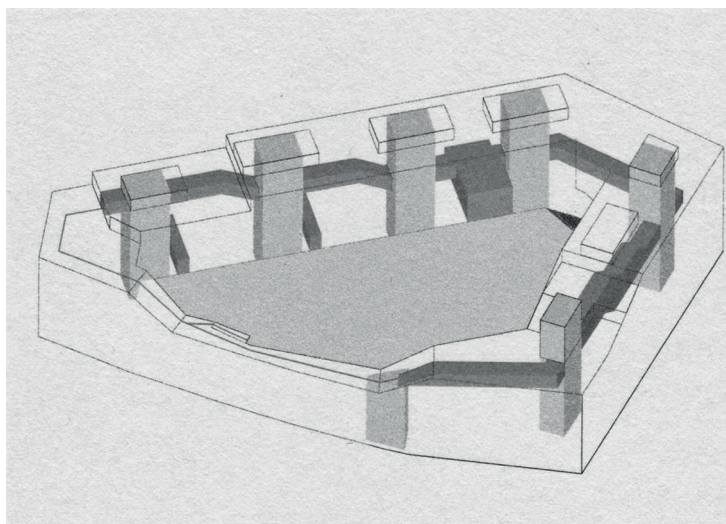
Vanuit de toegangshal kan men de centrale binnengang volgen die via trappen verschillende verdiepingen aandoet en leidt langs de gemeenschappelijke ruimten van de ‘clusters’, ‘Grosshaushalten’ en andere groepen. Van hieruit kan men verder gaan naar de eigen woning. Zo vormt de ontsluiting een boomstructuur die begint met de grote trap, leidt over de gemeenschappelijke daktuin om zich, via de toegangshal, naar binnen toe steeds verder te vertakken.

De binnengang die vanaf de toegangshal de ‘Clusters’, ‘Grosshaushalten’ en andere groepen ontsluit

De binnengang is inpandig. Zou deze aan de gevel liggen dan zou hier daglicht kunnen toetreden, wat bijdraagt aan de ruimtelijke ori entatie. Bovendien biedt een ligging aan de gevel zicht op de daktuin, wat de betrokkenheid op deze gemeenschappelijke voorziening bevordert.

Toegangshal

De binnengang die vanaf de toegangshal de ‘Clusters’, ‘Grosshaushalten’ en andere groepen ontsluit

Rechts de wandelgang

Voorzieningen in de plint: aansluiting met de omgeving

Drempelgebied tussen buurt en project

Extra: wandelgang

Voor informele contacten spelen zogenaamde ‘wandelgangen’ een belangrijke rol. Gangen die, net als bij een Griekse stoa uit de Oudheid, uitzicht bieden op een gemeenschappelijk gebied en waar men, door de afstand tot dit gemeenschappelijke gebied, uitgenodigd wordt te reflecteren op wat zich daar afspeelt. Doet men dit samen met enkele medebewoners die men ter plekke aantreft, dan kunnen hier ‘bottom up’ nieuwe ideeën ontstaan voor de gemeenschap als geheel. In Kalkbreite zien we zo’n wandelgang tussen de uiteinden van de binnengang, die loopt over het smalle deel van de bebouwing.

Had de binnengang langs de binnengevel gelopen, dan had ook dit deel van de ontsluiting tot wandelgang kunnen dienen.

Aansluiting met buitenwereld

In de plint van het gebouw zijn voorzie-

ningen ondergebracht die zowel voor de omgeving als voor het project zijn bedoeld. Een bioscoop, een restaurant en bar, winkeltjes, een kinderdagverblijf, een artspraktijk en kantoorruimten. Hier komen bewoners uit het project en uit de omgeving met elkaar in contact.

Extra: drempelgebied

Een voorbeeld van een drempelgebied is de ‘porch’ in traditionele Amerikaanse dorpjes. Drempelgebieden bevorderen het contact tussen de bewoners die zich op verschillende schaalniveaus bevinden. In Kalkbreite flankeren terrassen het begin van de grote trap: een drempelgebied tussen de het project en de buitenwereld.

Nawoord

In deze serie kijken we alleen naar hoe projecten zijn vormgegeven. Voor een antwoord op de vraag of de opzet

werkt, of voorzieningen functioneren, en of er elementen missen, is ‘nader onderzoek’ nodig, dat wil zeggen interviews met bewoners en andere belanghebbenden. Dit valt helaas buiten het bestek van deze serie. Voor meer info over achtergronden en dagelijks leven in het project zie: <https://www.youtube.com/watch?v=ribegDJnIzo>

Bronnen

Brochure:

‘at home, collectief bouwen en wonen’, uitgave van het Deutsches Architekturmuseum, 2018

Boek:

‘Nouveaux logements à Zürich, la renaissance des coopératives d’habitat’ Park Books AG, 2017.
Website <https://www.kalkbreite.net/kalkbreite/>

FK

Kim Verheugen

COLUMN

De koelkast van de buren

Ik ben ooit ook puber geweest en... Ik weet nog hoe het was.

In de Wonenwĳ hebben we heel wat van die hormonenbolletjes rondlopen. Alhoewel, rondlopen... ik heb wel eens aan mijn puber gevraagd waarom andere pubers wel een balletje trappen in de tuin terwijl hij alleen maar test hoe je doorligwonden op de bank kan voorkomen.

Laatst mopperde een wonenwĳer dat haar kind niet vooruit te branden is. 'Zelfs met een lawinepijl in zijn achterste komt hij niet vooruit, heb jij dat ook?'

'Nee...' loog ik, maar inwendig stond ik te juichen.

'Het is alsof hij me alleen maar wil zien falen.' mopperde ze.

'Weet je hoe ik hem tegenwoordig noem?' vraag ik als ze weer mijn wijnglas vult. 'Mijn leidinggevende.' -

'Serieus?'

'Ja, ik heb geen werkgever gehad die lastiger was. Doe dit, doe dat. Moet dit? moet dat?'

Mahaaaaaaaam ga weg bij die tv. Duh... Jaha... Ik ben gewoon in dienst van mijn puber en ja die hormoonbolletjes willen ons zien falen.'

'Die gasten hebben een uitdaging nodig.' zei ze en knikte bevestigend naar me. 'Geloof me...'

'Zullen we een uitdaging aangaan?' vroeg ik die middag aan mijn kind.

Hij is gevoelig voor uitdagingen en helemaal omdat hij standvastig is en ik helemaal niet. De financiële aderlating van december was ik nog niet te boven en dus zou het best grappig zijn als ik voor de verandering aan het einde van de maand eens wat geld zou overhouden.

'Wat ben je nu weer van plan.' zucht hij vanaf zijn vaste plek op de bank.

'Ik wil kijken of het ons lukt om de week door te komen zonder één cent uit te geven.'

'De wat?' Hij kijkt me aan alsof ik zijn ziel wil verkopen. 'Jij wilt één week doorkomen zonder

één cent uit te geven? En ik dan?'

'Wat bedoel je?'

'Duh... ik moet toch eten?'

Het is duidelijk dat meneer meteen aan zijn eigen buikje denkt, want iets wat een puber graag doet, naast bankhangen, is eten. Dat bewijst mijn voorraadkast elke week weer.

'Er ligt genoeg eten in de vriezer. Gewoon een keertje niets bestellen.'

'Eh... ik ga voor mijn beter leven keurmerk wel een weekje extra naar papa.'

'Tuurlĳk, lekker makkelijk. Je kan me ook gewoon helpen. Enne we zijn ook in de Wonenwĳ gaan wonen om een beetje bewuster te leven hè. Het is niet onmogelijk hoor! We gaan het doen met wat we hebben.'

De week is om. Zoonlief begon zowaar gemotiveerd. Mijn motivatie zakte al drastisch op dag één: de koffie was op. Om mijn humeur te redden heb ik mezelf bij twee buren uitgenodigd. De pot schafte die avond een ondefinieerbaar stoofpotje uit de vriezer.

Op dag twee was spontaan het brood op. 's avonds is het dus een gebakken eitje zonder brood geworden. De deurbel ging... Het was een mevrouw met haar dochter die, heel schattig, een collectebus omhoog hield. Achter me hoorde ik mijn puber stuk gaan.

Rotuitdaging. Ik keek even achterom, naar mijn lachende puber en vervolgens naar het meisje. Ik begon te hikkelen: 'Kk... kan je volgende week terug komen?' probeerde ik. Moeder keek me vreemd aan. 'Dan krijg je het dubbele...' Nu duwde ze gechoqueerd haar kind weg bij de deur.

Op dag drie heb ik buur X gevraagd of ik haar koelkast mocht leegeten. Als ik een ui had, dan was dat geen probleem. Toch wel leuk dit weekje besparen. Wel apart dat puber ineens met vrienden wat te doen had. Zou de cola op zijn?

Op dag vier stond buurvrouw M aan de deur met een courgette en wat wortels. Ze ging een paar dagen weg en weggooien is zonde.

Op dag vijf was er een gezamenlijke maaltijd bij ons in CW en op dag 6 zijn we gewoonweg te lang blijven hangen bij mijn ouders.

De laatste dag zou de makkelijkste moeten zijn, maar ik werd al wakker met oorlog in mijn hoofd... patatje oorlog welteverstaan. Ik zweer op mijn blauwe ogen dat ik het de hele dag redelijk goed heb volgehouden. Tot ik opkeek van een overheerlijke bereklauw pindasaus en aan de andere kant van het cafetaria mijn zoon een sateetje naar binnen zag stouwen alsof hij een week niet had gegeten.

Het projectplein en de pik-nik tafel

Toen we ons project ontwierpen dachten we dat een centraal gelegen bar annex vergaderruimte niet alleen zou dienen voor de ontmoeting van bewoners onderling, maar ook voor contacten met buurtgenoten.

Omdat buurtgenoten misschien enige drempelvrees zouden hebben hadden

we ook ons centrale plein, overigens vooral een grasveld, zo ontworpen dat buurtgenoten hier gemakkelijk met bewoners in contact konden komen. Hiervoor hadden de looproute naar het plaatselijke buurtcentrum door een poortje en dan langs één kant van het plein geleid, terwijl het plein aan een andere zijde aan de openbare weg grensde.

Werkte dit nu ook in de praktijk? Nauwelijks! Terwijl het plein er goed uit zag. Voorzien van een begrenzende bossage aan de achterkant en een monumentale boom, op een mooie plek, mooi uit het midden.

Het werd wel gebruikt, maar vooral door bewoners. Vooral voor feestjes, en ook wel eens voor het stallen van

Links van het plein de projectruimte annex bar, rechtsboven is het poortje te zien waar buurtgenoten doorheen komen als zij naar het winkelcentrum gaan

De hot-tube trok wel de aandacht van buurtkinderen

Het werd wel gebruikt, maar vooral door bewoners.

een boot of het opzetten van een tent. Ook een keer voor het plaatsen van een hot-tube, tevens BBQ.

De hot-tube trok wel de aandacht van buurtkinderen, maar dat waren bekenden, dus telt dat dan? Ook het nachtelijk bezoeken van de hot-tube door bewoners trok geen bezoekers uit de buurt... Het leidde eerder tot bevreemding. Dat gold in elk geval voor mijzelf, toen ik 's avonds uit de stad kwam, op de fiets, en ik, uit het donker, gefluister en een zacht geplons meende te horen.

Hoe anders werd dit toen we een oude pik-nik tafel op het gras plaatsten! Wegens overcompleet, door de ouders van een bewoonster, doorgeschoven naar ons.

Hoe anders werd dit toen we een oude pik-nik tafel op het gras plaatsten! Wegens overcompleet, door de ouders van een bewoonster, doorgeschoven naar ons.

Nu is uit onderzoek gebleken dat mensen, als zij op straat een vrijblijvend praatje maken met een vreemde, zich beter gaan voelen. Dit soort 'terloopse contacten' kunnen ervoor zorgen dat men zich in de buurt of in de stad, meer thuis gaat voelen, en veiliger. Zou deze pik-nik tafel hier een rol kunnen spelen?

Dat buurtbewoners er neerstrijken en een praatje maken, misschien met bewoners van ons project, wat dan meteen onze integratie in de buurt zou kunnen bevorderen. Want veel buurtbewoners kijken nog steeds wat vreemd tegen ons aan.

Verdenken ons ervan een beschermd wonen project te zijn. Want wie gaat er nu uit vrije wil in een groep wonen... (De tijden zijn veranderd. In de begintijd waren er mensen die in een gezin woonden die ons verzekerden dat hun gezin ook eigenlijk een groep was, waar men gelijkwaardig was en samen beslissingen nam. Toen spiegelde men zich aan 'groep', als nieuwe en vooruitstrevende basismodule van de samenleving. Nu is dat weer het gezin...)

Terloopse contacten. Na het plaatsen van de pik-nik tafel kon je regelmatig mensen zien neerstrijken, bewoners, maar ook voorbijgangers. Maar of dit nu tot terloopse contacten leidde??? Wat tot een praatje kan uitnodigen is als iemand iets repareert. Maar of het gewerkt heeft?

Op sommige momenten werd de tafel ook door groepen uit het project geclaimd voor het eten. Die kenden elkaar al, dus een goed gebruik natuurlijk, maar geen terloopse contacten. Dit zou buurtbewoners misschien zelfs afschrikken omdat zij dachten dat de tafel alleen voor bewoners bedoeld was.

Niet alleen in de zomer maar ook in de winter speelde de pik-nik tafel een rol. Tot diep in de nacht...

Toen de tafel op instorten stond, werd deze spontaan gerepareerd door een betrokken bewoonster. Voor bewoners was de tafel dus een aanwinst. Maar hoe kon deze nu een rol spelen in contacten met buurtbewoners? Dit gebeurde af en toe, waarbij kinderen, zoals we gewend zijn, het initiatief namen. Maar ook ouders maakten wel eens gebruik van de tafel, om even uit te rusten, en dan is een praatje ook zo gemaakt. Een 'terloops contact'.

Op een dag was de tafel niet meer te repareren. Sloop was de enige mogelijkheid.

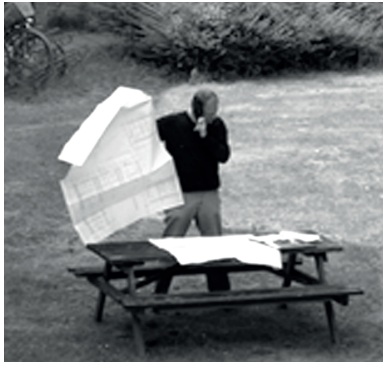
Maar vaak ook was het een gemiste kans, niet in de laatste plaats door het gebruik van de smartphone. Een praatje over de hond, dat moet met vijf honden toch zeker lukken. Maar weer heeft de 'bubbel' van de smartphone het gewonnen.

Op een dag was de tafel niet meer te repareren. Sloop was de enige mogelijkheid. Maar intussen waren we zo aan de tafel gewend dat er een nieuwe werd aangeschaft... Nieuwe rondes nieuwe kansen! Voor ons en voor de buurt. Wat we nog kunnen overwegen: een gespreksonderwerp, dat schijnt bij 'terloopse contacten' belangrijk te zijn, iets bijzonders, iets gek, om over te praten. 'Welke bewoner ontwerpt een gespreksonderwerp voor op het projectplein??'

FK

De pik-nik tafel van oud naar nieuw!

Na het plaatsen van de pik-nik tafel kon je regelmatig mensen zien neerstrijken

Niet alleen in de zomer maar ook in de winter speelde de pik-nik tafel een rol. Tot diep in de nacht...

De reparatie

Koffie drinken aan de zojuist gerepareerde tafel

De tafel was niet meer te repareren

Een nieuwe tafel werd aangeschaft

Gehoord-Gezien-Gelezen

De *Tiny House* Beweging

De beweging staat voor meer dan alleen een mini-woonoppervlak. Tenslotte zijn er wel meer mensen die zich met weinig vierkante meters moeten behelpen, zoals woonwagendbewoners of starters in een micro-woning in de Randstad. Tiny-House-bewoners onderscheiden zich vooral door een bepaalde levensinstelling. Ze willen afstand nemen van het maatschappelijke keurslijf van economische groei met steeds meer en duurere spullen, waarvoor mensen steeds harder moeten werken waardoor ze minder tijd hebben voor zichzelf en voor elkaar.

Eco-dorp Bolderburen

Nomadische uitwassen

Degene die in Nederland de Tiny House Beweging op de kaart heeft gezet, is Marjolein Jonker. Lange tijd is zij bezig geweest met het realiseren van haar eigen mobiele, bio-based en zelfvoorzienende Tiny House. Ze woont nu met haar kat Hella op een braakliggend terrein aan de rand van Alkmaar. Vijf huishoudens hebben toestemming gekregen om het gebiedje voor vijf jaar te gebruiken. Daarna zal het ontwikkeld worden en moeten de tijdelijke bewoners weg. Maar Marjolein maakt zich helemaal geen zorgen: 'Het heeft wel wat om te zijner tijd weer te moeten verkassen. Er zal heus wel ergens anders een plek beschikbaar komen.'

Volgens haar beginnen gemeentes aan het idee te wennen: 'De wethouder in Alkmaar was al vanaf het begin positief en begreep wat onze bedoeling was. Maar bijvoorbeeld in Bergen wilde men er eerst niets van weten; ze waren bang voor trailerparken en nomadische uitwassen.'

Zelfvoorzienende eco-dorpen

Een variatie op het thema 'duurzaam en kleinschalig wonen' is Bolderburen, met huisjes in Scandinavische stijl - vandaar de naam Bolderburen, naar het Zweedse kinderboek van Astrid Lindgren. De initiatiefnemers Jessika Kersting en haar Zweedse partner Martin Qvist begonnen in 2006 met hun bedrijf Huisjevanhout huisjes vanaf 24

m² te bouwen naar Scandinavisch model. Te gebruiken als atelier, tuinkantoor of vakantiehuisje. Inmiddels hebben ze zich helemaal gericht op het ontwikkelen van ecodorpen. Het gaat hen vooral om een duurzame leefstijl.

Voor het project Bolderburen hebben ze, samen met de toekomstige bewoners, een plek gevonden in de Flevopolder bij Almere/Oostwolde, op een half uur rijden van Amsterdam en Utrecht. De voorwaarde voor de noodzakelijke vergunningen was dat de bewoners aan stadslandbouw zouden doen. Er komt geen vaste riolering en geen aansluiting voor gas, wel voor elektra en water. Op het dak komen zonnepanelen, in de woonkamer komt een HR pellet-kachel en de bewoners zullen gebruik gaan maken van een eigen waterberging en waterzuivering, bijvoorbeeld met een helofytenfilter.

Qua woonoppervlakte wordt eco-dorp Bolderburen een mix van 22 'tiny' en 'niet-zo-tiny' huizen met een oppervlakte van 40 m² tot 160 m². Ook de bewoners vormen een mix: starters, senioren en gezinnen met kinderen.

Bron:

Vrij Nederland / Janneke Donkerlo

CA

Besmet met een ongeneeslijk virus

Houden we het open?

Na 22 jaar hebben Joke en ik (Co) onze woongemeenschap verlaten. Een kort zinnetje waar veel achter schuil gaat. Terugzien, weemoed, fijne ervaringen en moeilijke situaties - je niet meer op je plek voelen. Er ooit vol enthousiasme voor gekozen gezamenlijk te gaan wonen. Dat betekende naast een drukke baan veel investeren in het realiseren van de woongroep. Vergaderen, overleg met de woningbouwvereniging en architect. Samen met de andere aspirant bewoners kijken hoe dit ideaal vorm te geven.

Wat is er toch gebeurd dat we nu de stap hebben genomen om weg te gaan. Het was een langzaam voortgaand proces. Tien jaar geleden zeiden we al tegen elkaar: wordt het niet tijd voor wat anders? En hoe anders dan. Nou gewoon anders.

Genoeg ruimte voor een buurt-picknicktafel

Gewoon anders. Toch een beetje moe van het feit dat een kleine groep de kar moet trekken. Bewoners die zo makkelijk afhaken. Bewoners die het niet meer de moeite waard vinden elkaar gedag te zeggen. Uitgezonderd de mensen van hun eigen groepje. Bewoners die worden afgeschreven omdat ze te moeilijk gedrag vertonen. Nu ben ik nog aardig bijbel vast (vrucht van mijn opvoeding) en denk daarbij gelijk aan de tekst: wie zonder zonde is werpe de eerste steen.

**En ik dacht:
dit is nu gemeenschappelijk wonen!
Toch wel spijtig dat je moet vertrekken
om dat weer zo sterk te ervaren.**

Over zonde gesproken: is het toch niet zonde om weg te gaan? Er waren toch ook veel goede dingen? Creatieve ochtenden, individuele contacten, gezamenlijke maaltijden en een leuk wandelgroepje. En niet vergeten de tuindagen. Ja, die tuindagen. Samen wroeten in moeder aarde. Snoeien en wieden dat het een lust was. Soms ging het enthousiasme te ver en werd gewied wat had moeten blijven staan. En aan het eind van de ochtend was er dan soep met broodjes. Ja, dat was fijn. En toch knaagde het. Toch maar gewoon nog een keer anders. Een frisse nieuwe start. Niet meer eindeloos vergaderen. Niet meer moe van allerlei geharrewar. Maar die leuke dingen dan? Dat ook vaarwel zeggen? Doet toch wel een beetje pijn. Wat een lastig besluit.

Hoe luidt de tekst van dat affiche ook al weer? Ik geloof van de Triodos bank. "Neem een besluit - volg je hart". Volg je

hart en durf het avontuur aan van iets nieuws. En dat hebben we uiteindelijk gedaan. En we waren verrast over de warmte die we van bewoners ontvingen. Jammer dat jullie weggaan, we zullen jullie missen. En kunnen we helpen met verhuizen en klussen in jullie nieuwe huis? Hartverwarmend die helpen-de handen. En ik dacht: dit is nu gemeenschappelijk wonen! Toch wel spijtig dat je moet vertrekken om dat weer zo sterk te ervaren. De tragiek van het leven mijmerde ik diepzinnig.

En dan zit je opeens in je nieuwe woning te midden van een chaos aan dozen en spullen. En ook wel een beetje met een chaotisch gemoed. Hebben we hier goed aan gedaan. Nieuw in een nieuwe woonomgeving in een nieuwbouw huis. Misschien iets teveel nieuw?

Ons huis maakt deel uit van een blok van acht huizen. Acht huizen op een rij. En in die acht huizen blijken heel leuke mensen te wonen. Verschillend van leeftijd, met en zonder kinderen. En er blijken lijntjes te zijn met onze vroegere woongemeenschap! Onze buurvrouw heeft er een vriendin wonen. En van een buurman woont er een ex liefje. En die

---

**Toen sloeg het virus van gemeenschappelijk wonen weer toe. Want sluimerend bleek het toch nog springlevend.
Je komt er nooit van af.**

buurman is ook wel eens op een info avond geweest. Maar is er uiteindelijk niet gaan wonen. Maar oppert hij enthousiast: laten we er hier een kleine woongemeenschap van maken!

Toen sloeg het virus van gemeenschappelijk wonen weer toe. Want sluimerend bleek het toch nog springlevend. Je komt er nooit van af. Ja laten we dat doen: een kleine woongemeenschap! Binnenkort hebben we een burenbörrel. Elkaar nog beter leren kennen en brainstormen over de tuinen. Houden we het open en hoe open dan? Wel privacy creëren maar niet alles letterlijk en figuurlijk dicht timmeren. Gaan we samen activiteiten ondernemen? En is een buurt-picknicktafel niet een gaaf idee? Kortom die kleine woongemeenschap komt er wel!

Terwijl ik dit schrijf klinkt uit mijn luidsprekerbox muziek van Queen. En het nummer: 'I want to break free...' komt voorbij. Daarin herken ik mijzelf ook. Hoe complex is een mens.

CA

Overleg en kennismaking tijdens burenbörrel

Vereniging Gemeenschappelijk Wonen

Postbus 19163, 3501 DD Utrecht

Telefoon: 06-13015869

Bank: NL69 INGB 0002015796

Internet: www.gemeenschappelijkwonen.nl

Mail: info@gemeenschappelijkwonen.nl

Lidmaatschap en abonnement Gewoon Anders

- Contributie voor woongemeenschappen van minder dan 25 huishoudens: € 4,00 per huishouden
- Voor woongemeenschappen van 25 of meer huishoudens: € 37,50 + € 2,50 per huishouden. In beide gevallen is dit inclusief 1 abonnement op Gewoon Anders. Extra abonnementen à € 5,00 per stuk
- Woongemeenschappen in oprichting: € 25,00 Woongemeenschappen in oprichting: € 25,00 (onafhankelijk van aantal huishoudens). Inclusief 1 abonnement op Gewoon Anders. Extra abonnementen à € 5,00 per stuk
- Donateurschap: € 12,00
Inclusief 1 abonnement op Gewoon Anders
Losse abonnementen: € 10,00 (opzeggen voor 1 oktober)

Bestuur

Peter Bakker (voorzitter)

Marcel Leentvaar (secretaris)

Gerard Franse (penningmeester)

Bram Arnold (gewoon lid)

Bureau

Tienta Verlegh

Algemene informatie

Kijk op www.gemeenschappelijkwonen.nl voor:

- Adressen aangesloten woongemeenschappen
- Consulanten
- Verwante (ook buitenlandse) organisaties
- De digitale 'Gewoon Anders'
- Het logeernetwerk
- Studiemateriaal en allerlei actuele informatie over gemeenschappelijk wonen

En ook voor informatie over:

- Adressen van andere woongemeenschappen
- Uitgebreide informatie voor initiatiefgroepen en bestaande woongemeenschappen

Prikbord

Voor woongemeenschappen die nieuwe bewoners zoeken en voor mensen die op zoek zijn naar een woongemeenschap is er de gratis site: www.woongroep.net

Forum

www.gemeenschappelijkwonen.nl/forum

Twitter accounts

@centraalwonen

@CohousingNL

@GemWonenDag

Mijn dag was bijzonder,
bijzonder goed,
want ik heb wéér
een mooi mens ontmoet.